

SPRÁVA PRE MÉDIÁ

Unplugged – školský program univerzálnej prevencie užívania návykových látok medzi slovenskými školákmi

▪ KOŠICE 12. APRÍLA 2017

Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach – po pripojení sa k riešeniu medzinárodného projektu *EU-Dap* (European Drug Abuse Prevention), ktorého koordinátorom bol profesor Peer Van Der Kreeft (Belgicko) – pokračuje v skúmaní efektívnosti univerzálneho programu prevencie užívania návykových látok *Unplugged* medzi slovenskými školákmi. Efektívnosť programu *Unplugged* bola potvrdená v niekoľkých krajinách EÚ.

Program *Unplugged*:

- (i) Európsky program univerzálnej prevencie užívania návykových látok pre dospelých.
- (ii) Pozostáva z 12 lekcí vedených školenými učiteľmi.
- (iii) Interaktívny program, ktorý sa opiera o model komplexného vplyvu sociálneho prostredia.
- (iv) Kombinuje stratégie šírenia informácií a rozvoja životných spôsobilostí, so zvyšovaním povedomia o možnom dopade sociálneho vplyvu na užívanie návykových látok u dospelých.

Program *Unplugged* na Slovensku prvýkrát realizovala Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach v školskom roku 2012/2013. Celkovo bolo do skúmania efektívnosti programu *Unplugged* zapojených 69 slovenských základných škôl (32 experimentálnych škôl, na ktorých bol realizovaný *Unplugged* program, a 37 škôl kontrolnej skupiny). Na skúmaní sa zúčastnilo 1 534 žiakov, program *Unplugged* absolvovalo takmer 600 žiakov slovenských základných škôl.

Podľa výsledkov skúmania krátkodobej efektívnosti programu na Slovensku nebol zistený priamy vplyv programu na behaviorálne indikátory efektívnosti programu, avšak efekt programu bol zistený vo vzťahu k sebaúcte a deskriptívnym normatívnym presvedčeniam týkajúcim sa užívania návykových látok kamarátmi. Bol preukázaný nepriamy mediačný efekt týchto psychologických premenných vo vzťahu k celoživotnej prevalencii fajčenia tabakových cigariet. Tieto výsledky – v súlade s ďalšími štúdiami – poukazujú na to, že prínos programov prevencie pre dospelých v ranej adolescencii môže byť práve v rozvíjaní postojov, noriem a presvedčení, ktoré pôsobia protektívne vo vzťahu k užívaniu návykových látok.

Výskum v podmienkach slovenských základných škôl je t. č. súčasťou riešenia **projektu APVV-15-0662 Psychologický mechanizmus zmien rizikového správania školákov a vysokoškolákov. Rizikové správanie a emigračné, migračné zámery**. Aktuálne skúmanie efektívnosti programu *Unplugged* je nadväzujúcim projektom k **APVV-0253-11 Užívanie drog medzi dospelými a vysokoškolákmi. Na výskumných dátach založená prevencia užívania drog**. V školskom roku 2017/2018 sa do riešenia projektu skúmania efektívnosti programu *Unplugged* zapojí vyše 700 žiakov siedmeho ročníka z 24 vybraných škôl z celého Slovenska. V súčasnosti je program *Unplugged* rozšírený o nadväzujúci program *n-Prevention* tímu Kliniky adiktologie 1. LF UK a VFN v Prahe. Ide o sériu tzv. posilňovacích stretnutí, ktorých cieľom je prispieť k ešte vyššej efektívnosti programu. *N-prevention* je podobná dizajnu programu *Unplugged*. Pozostáva zo série 4 lekcí – prvé dve sú venované sociálnym normám a normatívnym presvedčeniam, spôsobilostiam odmietania a rodovým rozdielom, ďalšie dve lekcie sú založené na aktuálnych neurologických poznatkoch, ktoré informujú o dôsledkoch užívania drog na mozgovú činnosť. Realizácia *n-Prevention* prebehne v prvom polroku nasledujúceho školského roka po ukončení programu *Unplugged*.

Skúmanie psychologického mechanizmu zmien rizikového správania školákov, skúmanie efektívnosti na podmienky slovenských škôl adaptovaného programu univerzálnej prevencie užívania návykových látok vytvára príležitosť rozvoja **efektívnej prevencie založenej na výskumných dátach** aj medzi slovenskými školákmi. Nadväzujúce projekty KEGA 016UPJŠ-4/2017 *Fidelita programu univerzálnej prevencie užívania návykových látok Unplugged v podmienkach slovenských základných škôl (PhDr. A. Janovská, PhD., zodpovedná riešiteľka)* a VEGA 1/0623/17 *Analýza sociálno-osobnostných charakteristík dospelých a indikátorov rizikového správania v kontexte rodinných procesov (Mgr. M. Bačíková, PhD., zodpovedná riešiteľka)* umožnia dôkladnejšie porozumenie rizikového správania školákov v kontexte rodinných procesov a školských faktorov efektívnosti implementácie na výskumných dátach založeného programu prevencie užívania návykových látok *Unplugged*.

▪ SPRÁVU VYPRACOVALI

prof. PhDr. Oľga Orosová, CSc.

zodpovedná riešiteľka projektov

Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia FF UPJŠ v Košiciach

olga.orosova@upjs.sk

Mgr. Lucia Hricová, PhD.

riešiteľka a manažérka projektov

Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia FF UPJŠ v Košiciach

lucia.hricova@upjs.sk

Mgr. Marcela Štefaňáková

doktorandka, riešiteľka projektu

Katedra psychológie FF UPJŠ v Košiciach

marcela.stefanakova@student.upjs.sk